

LICHENEN VAN DE VOORJAARSEXCURSIE 1987 NAAR ZUID-LIMBURG EN
AANGRENZEND BELGIË

door André Aptroot

Een excursie naar het voor natuursteen bewonende lichenen rijkste gedeelte van Nederland trok een relatief groot aantal lichenologen, die niet werden teleurgesteld. Van 29 april tot 3 mei 1987 werden de meeste kalkrotsen in Zuid-Limburg en aangrenzend België bezocht en dit leverde behalve een lange soortenlijst voor beide landen ook nieuwe soorten op. Allereerst *Opegrapha mougeotii* nieuw voor Nederland, opvallend aanwezig op overhangende mergel op de Bemelerberg. *Thelidium dionantense*, een onopvallende soort, werd nieuw voor Nederland gevonden op de St. Pietersberg of wat daar van over is. *Protoblastenia cyclospora* is een nieuwe soort voor België, gevonden te Neu Moresnet.

De soortenlijst is ongebruikelijk lang voor een lichenenlijst, o.a. omdat een excursie naar het dal van de Warche nog heel wat aanvullingen bracht. Speciale aandacht werd besteed aan de conglomeraatrotsen bij Malmedy, maar dit leverde niet veel op. Over het algemeen is Zuid-Limburg nog steeds een zeer slecht gebied voor epifyten, hoewel een lichte vooruitgang was te bespeuren. Het omgekeerde gold voor de kalkrotsen; van de karakteristieke folieuze kalkgraslandsoorten bleek *Squamarina cartilaginea* alleen nog maar met één exemplaar op de St. Pietersberg te groeien en op de Bemelerberg werden twee andere karakteristieke soorten die hier in 1982 nog groeiden niet meer gezien. Het betreft hier *Fulgensia fulgens* en *Psora decipiens*. In totaal werden 189 soorten gevonden.

Summary

The spring field meeting 1987 went to the best part of the Netherlands for saxicolous lichens in a natural habitat, Zuid-Limburg and to adjacent Belgium. *Opegrapha mougeotii* and *Thelidium dionantense* were found for the first time in the Netherlands, and *Protoblastenia cyclospora* in Belgium. The lichen flora of the calcareous rock outcrops has been decreasing since 1982. In total 189 species were found.

LEGENDA

De meeste namen zijn volgens de pas uitgekomen standaardlijst van de Nederlandse korstmossen (Wetenschappelijke Mededeling KNNV). Opgaven zijn verwerkt van Pieter van den Boom, Maarten Brand en de schrijver. Van bijna alle soorten bevindt zich materiaal in hun persoonlijke herbaria; duplicaten zijn in Utrecht en Berlijn.

1. Belgium, prov. Liège, Neu Moresnet, along lake
199/302, on Salix and on zinc containing soil.
2. id., id., id., Hohnbach forest
199/302, mostly on small calcareous rock outcrops in forest,
also on siliceous rock and Sambucus.
3. id., id., id., castle Eyneburg
199/301, on limestone and wall near castle, also on Tilia.
4. id., id., id., id., woods
199/301, on Alnus and Salix.
5. id., id., id., id., pasture
199/301, on rubber tyres and wooden fence pole.
6. id., id., Plombières, Quarry E. of the village
196/304, on lead containing siliceous rock and soil.
7. Netherlands, prov. Limburg, Bemelen, Bemelerberg, (W. part)
181/317, on soft calcareous rock outcrop.
8. id., id., Maastricht, St. Pietersberg, Poppelmondedal
175/314, on soft calcareous rock outcrop.
9. Belgium, prov. Liège, Lanaye, Thier de Lanaye
175/310, on soft calcareous rock outcrop.
10. id., id., id., along albert-canal
176/310, on Acer.
11. id., id., Eben Esael, Quarry S. of Eben
174/310, on soft calcareous rock and Populus.
12. Netherlands, prov. Limburg, Bunde, Bunderbos
179/323, on siliceous pebbles in rivulets.
13. Belgium, prov. Limburg, Voeren, Veursbos (W. part)
187/305, on flint, Quercus and wooden pole in forest.
14. id., id., id., Obsinnich near Teuven
190/306, on flint and Quercus in forest.
15. id., prov. Liège, Malmedy, lkm N.
on conglomeratic rock outcrop, "Foudinghe"
16. id., id., id., Warche valley E. of Bévercé
on Quercus, Alnus, Acer and siliceous rock in forest.
17. id., id., Plombières, Quarry 2km S.
196/303, on hard calcareous rock outcrop.
18. Netherlands, prov. Limburg, Noorbeek, along road lkm S.
185/307, on Fraxinus.
19. id., id., Maastricht, Heugem, along the Maas river
176/315, on calcareous rock (artificial substrate)
20. id., id., Epen, Heimansgroeve
193/308, on shale of old Quarry.

Ac = Acer
c = calcareous rock
l = lignicolous
Q = Quercus
s = siliceous rock
Sam = Sambucus
Ti = Tilia

Al = Alnus
Fr = Fraxinus
Po = Populus
r = rubber tyre
Sal = Salix
t = terrestrial

<i>Acrocordia conoidea</i>	1c
<i>Agonimia tristicula</i>	2c 7c
<i>Arthonia spadicea</i>	4Sal
A. <i>vinosa</i>	16Q
<i>Arthrographis citrinella</i>	16a, t
<i>Aspicilia calcarea</i>	3c 7c, 8c 17c
A. <i>contorta</i>	7c 8c
A. <i>hoffmannii</i>	2c
A. <i>lacustris</i>	16s
A. <i>subcircinata</i>	2c
<i>Bacidia arnoldiana</i>	1Fr 2Sam 17s
B. <i>bagliettoana</i>	7c 8c
<i>Baeomyces rufus</i>	1t 20t
<i>Bagliettoa steineri</i>	2c
<i>Buellia punctata</i>	1Sal 3Po 5r 11Po 13s 16Q
<i>Caloplaca aurantia</i>	7c 8c
C. <i>citrina</i>	6c 8c 9c 17c 19c
C. <i>coronata</i>	2c 7c
C. <i>decipiens</i>	2c 3c 7c 8c
C. <i>flavescens</i>	2c 7c 8c 9c
C. <i>flavovirescens</i>	3c 6c 7c 9c 11c 17c
C. <i>holocarpa</i>	3c
C. <i>lactea</i>	2c 7c
C. <i>lithophila</i>	3c 9c 19c
C. <i>obscura</i>	1Sal
C. <i>rudorum</i>	7c
C. <i>saxicola</i>	3c 7c
C. <i>teicholyta</i>	7c, 8c 9c
C. <i>tenuatula</i>	2c
C. <i>velana</i>	7c 8c 9c
<i>Candelariella aurella</i>	3c 6c 7c 8c 9c 17c 19c
C. <i>reflexa</i>	1Sal 16Q
C. <i>vitellina</i>	5r 8c
C. <i>xanthostigma</i>	1Sal (c. sp.)
<i>Catapyrenium lachneum</i>	7c
<i>Catillaria chalybeis</i>	17c
C. <i>lenticularis</i>	1c 2c 7c
<i>Chaenotheca melanophaea</i>	2Al 16Q
C. <i>stemonea</i>	4Sal
<i>Cladina porterosa</i>	16t
<i>Cladonia cariosa</i>	6t
C. <i>cervicornis</i>	16t
C. <i>chlorophaea</i>	1t
C. <i>coniocraea</i>	4Q 4Sal 16Q
C. <i>fimbriata</i>	1t 4Sal 11Po

<i>Cladonia glauca</i>	6t 16Q
C. ochrochlora	16Q
C. pleurota	6t
C. pyxidata	1t 2t
C. ramulosa	6t 16Q
C. rangiformis	2t
C. rei	6t
C. subulata	1t
<i>Clauzadea metzleri</i>	2c 7c 8c
C. monticola	2c 8c
<i>Collema crispum</i>	7c 9t 15c
C. tenax	2c 7c 8c 9c
<i>Dimerella diluta</i>	4Sal 11Po
<i>Diploicia canescens</i>	7c
<i>Diploschistes muscorum</i>	1t 6t
<i>Endocarpon pusillum</i>	7c 9c
<i>Evernia prunastri</i>	3Q 3Ti 11Po 16Q
<i>Graphis scripta</i>	16Ac
<i>Gyalecta jenensis</i>	2c
<i>Hymenelia prevostii</i>	7c 9c 15c(cf.)
<i>Hypocenomyce scalaris</i>	14Q 14s
<i>Hypogymnia physodes</i>	3Ti 10Ac 11Po 13Q 14s 16Q(c. ap.)
H. tubulosa	16Q
<i>Lecania cyrtella</i>	10Ac
L. erysibe s.l.	2c 7c 8c 9c 19c
<i>Lecanora albescens</i>	2c 6c 7c 8c 9c 19c
L. chlarotera	16Al
L. conizaeoides	1Sal 2Al 3Q 13s 14s
L. dispersa	1Sal 3c 5r 7c 8c 9c 10Ac 13s 19c
L. epanora	16s
L. expallens	1Sal 3Ti 10Ac 11Po 16Q
L. flotowiana	2c 3c 7c 9c 17c 19c
L. hegeni	1Sal 7c 8c 9c 10Ac 19c
L. muralis	3c 5r 7c 17c 18Ti
L. polytropa	5r
L. pulicaris	16Al
L. symmetrica	16Al
L. varia	5l
<i>Lecidea fuscoatra</i>	6s
<i>Lacidella stigmatea</i>	7c
<i>Lempholemma chalazanum</i>	2c 9c
<i>Lepraria incana</i>	1Sal 3c 4Sal 6c 11Po 15c
<i>Leproplaca chrysodeta</i>	2c 7c 15c
<i>Leptogium gelatinosum</i>	2c
L. intermedium	1t

<i>Leptogium lichenoides</i>	2c
<i>L. schraderi</i>	2c 7c 9c 17c
<i>Micarea botryoides</i>	16s
<i>M. denigrata</i>	31 111
<i>M. lignaria</i>	16s 16t 20s
<i>M. lutulata</i>	16s
<i>M. prasina</i>	11
<i>Microcalicium arenarium</i>	6s 16s
<i>Mycobilimbia sabuletorum</i>	2c 6c 7c 9c 15c 19c
<i>Mykoblastus sterilis</i>	16A1 16Q
<i>Ochrolechia androgyna</i>	16A1
<i>Opegrapha mougeotii</i>	7c
<i>O. rufescens</i>	4Sal
<i>O. rupestris</i>	2c
<i>Parmelia elegantula</i>	1Sal 2Sal 3Ti
<i>P. glabratula s.s.</i>	1Sal 2Ac 3Ti 16Q 16s
<i>P. laciniatula</i>	3Ti
<i>P. omphalodes</i>	16s
<i>P. saxatilis</i>	1Sal 3Ti 13Q 16Q 16s
<i>P. subaurifera</i>	1Sal
<i>P. subrudecta</i>	1Sal 3Ti
<i>P. sulcata</i>	1Sal 11Po 16Q
<i>P. tillicae</i>	3Ti 18Ti
<i>Parmeliopsis ambigua</i>	4Q 16Q
<i>Peltigera rufescens</i>	9c
<i>Pertusaria albescens</i>	16A1
<i>P. amara</i>	16A1 16Q
<i>P. pertusa</i>	16Q
<i>P. pupillaris</i>	16Ac
<i>Petractis clausa</i>	2c
<i>Phaeophyscia nigricans</i>	3c 10Ac 17c
<i>P. orbicularis</i>	2c 3c 10Ac 11Po 17c
<i>Phlyctis argena</i>	16Q
<i>Physcia ascendens</i>	1Sal 10Ac 11Po
<i>P. caesia</i>	11Po 17c
<i>P. tenella</i>	1Sal 3Ti 10Ac 11Po 16Q
<i>Physconia grisea</i>	8c 10Ac 11Po
<i>Placynthium nigrum</i>	2c 7c 8c 9c
<i>Platismatis glauca</i>	13Q 16Q
<i>Polyblastia albida</i>	7c
<i>P. cupularis</i>	2c
<i>P. dermatodes</i>	2c 7c 8c
<i>Porina aenea</i>	2Ac
<i>Porpidia crustulata</i>	20s
<i>P. hydrophila</i>	16s

P.	macrocarpa	16s
P.	soredizodes	20s
Protoblastenia	aff. calva	8c
P.	cyclospora	2c
P.	rupestris	2c 6c 7c 8c 9c 17c
Pseudevernia	furfuracea	16Q
Psilolechia	lucida	6s 16s 20s
Rhizocarpon	obscuratum	6s 16s
R.	polycarpum	16s
Rinodina	bischoffii	7c
R.	calcareo	7c (sterile)
Saccomorpha	icmalea	11Po 131 16s
S.	oligotropha	6t
Sarcogyne	regularis	2c 6c 7c 9c 17c
Scoliciosporum	chlorococcum	161
S.	umbrinum	6s 16s
Sphaerophorus	globosus	16s
Squamarina	cartilaginea	8c 9c
Stereocaulon	dactylophyllum	16s
S.	nanodes	6s
S.	vesuvianum	6s 16s
Strangospora	pinicola	1Sa1
Thelidium	decipiens	2c 7c 8c 15c
T.	dionantense	8c
T.	margaceum	1s (cf.)
T.	mesotropum	2s
T.	olivaceum	2c 7c 9c
T.	papulare	2c
Toninia	aromatica	7c
T.	caeruleonigricans	9t
T.	lobulata	7c
Trapelia	coarctata	6s 20s
T.	involuta	6s
T.	obtegans	6s
Verrucaria	aquatilis	4s
V.	calciseda	2c 9c (cf.)
V.	compacta	2c
V.	dufourii	6c
V.	floerkeana	2c 2s
V.	glaucina	7c 15c
V.	hydrela	4s 12s
V.	macrostoma	6c 7c 8c 9c
V.	maculiformis	2c 6c 7c 8c 9c 15c
V.	mastoidea	7c
V.	muralis	6c 7c 8c 9c 11c 17c

V. nigrescens
 V. pinguicula
 V. polygonia
 Verdaea leprosa
 V. retigera

2c 7c 8c 9c 13s 15c 17c
 2c
 2c 6c 7c 8c 9c
 1t 6t
 1t

Xanthoria candelaria
 X. parietina
 X. polycarpa

1Sa1 3Ti 16Q
 7c 10Ac
 11Po

